

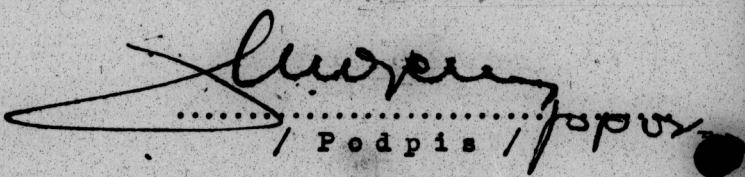
b. więźnia - "Zagiernika" w Z.S.R.R.

.....

6595

1. Data osobiste. (Imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny).
Stefan Wojciechowski, podporucznik rezerwy, lat 36, inżynier - pracownik P.K.P., żonaty - 1 dziecko.
2. Data i okoliczności zaarrestowania.
Aresztowany zostałem we własnym mieszkaniu (Białystok, ul. Zjazd Nr.2 m.1) w nocy z 21/22.X.1939 r., w przeddzień zamierzonej z żoną ucieczki.
3. Nazwa obozu (więzienia - miejsca przymusowych robót).
Od chwili aresztowania do dn.13.XII.1939 r. byłem trzymany w wagonie więzienniczym na st. Białystok Centralny.
Od 13.XII.39 do 26.V.41 r. przebywałem w więzieniu w Białymstoku.
Od 26.V.41 r. do 1.VII.41 - podróż do "Zagieru".
Od 1.VII.41 r. do 10.I.42 r. - "Zagier" - "Bolszaja Inta Workutstroj" Komi A.S.S.R.
4. Opis obozu, więzienia i t.p. (Teren, budynki, warunki mieszkaniowe, higiena).
 - a) Wagon - więzienniczy - nieopalany, w półprzedziale 2 a czasem i 3 ludzi, zawilgocony, sawszony - bez możliwości ruchów.
 - b) Więzienie - duży blok murowany obliczony na maks. pojemność do 1000 ludzi, mieścił w sobie do 7000 aresztowanych. W celi 6 m.x 7,5 m. przebywało do 120 ludzi bez łózek (pryce) na gołym betonie, bez koców w strasznych warunkach higienicznych z braku mydła i wody - ogólne sawszenie i zapluskwienie.
 - c) Obóz pracy: cały teren podmokły i bagienny (trzęsawiska i moczary), baraki drewniane słabo oświetlone i opalone, zawilgocone, zapluskwione i sawszone. Króz na wewnątrz ścian baraków. Prycze dwupiętrowe.
5. Skład jeńców, więźniów, zesłańców. (Narodowość, kategoria przestępstw, poziom umysłowy i moralny, wzajemne stosunki etc.).
 - a) Zasadnicze kategorie w więzieniu:
 - Polacy za działalność polityczną lub należenie do związków w Polsce,
 - Żydzi za objęcie przejścia lub przejście granicy,
 - Białorusini - zbiegli z obozów jeńców w Niemczech, komuniści i w mniejszej ilości zajmujący stanowiska wójtów lub sołtysów w Polsce.
 - b) W obozie pracy:
 - kategorie obywateli polskich - jak w więzieniu.
 - Obywatelowie sowieccy to przeważnie złodzieje, zabójcy i wszelacy kryminaliści o moralności i poziomie umysłowym - bydlę.
 - Niewielka ilość przestępców politycznych ogólnie jednostek o dość niskiej moralności.
 - Stosunki z Rosjanami naogół niemożliwe.
 - Innych narodowości - Estończyków, Łotyszów, Chińców i Mongołów naogół niedużo, stosunki obojętne.
6. Życie w obozie, więzieniu i t.p. (Przebieg przeciętnego dnia, warunki pracy, normy, wynagrodzenie, wyżywienie, ubranie, życie koleżeńskie i kulturalne etc.).
 - a) W więzieniu: wyżywienie 600 gr. chleba razowego, ciężkiego jak glina i 2 razy dziennie po litrze zupy wodnistej na śmierdzącej rybie.
Przeszło 100 ludzi stłoczonych w celi z możliwością wyjścia jedynie 2 razy dziennie do ustępu, zdenerwowanych, ciężkie kłótnie, wyzwiska, obelgi i bójki szumowin - oto obraz obozowego dnia. Życie koleżeńskie w dobranych narodowościowo kółkach.
Ubranie własne - zdarte łachmany, sawszone.
 - b) W obozie pracy:
całodzienna 12-godzinna praca w bardzo ciężkich warunkach (bagna, kopalnie węgla dopiero zapoczątkowane), bez świąt i jakiegokolwiek odpoczynku, ogólna nieufność - oto główne cechy życia w obozie. Wyżywienie naogół b.słabe do wymaganego wysiłku.
Życie koleżeńskie w ścisłych zaufanych kółkach. Życie kulturalne - żadne.
7. Stosunek władz NKWD do Polaków. (Sposób badania, tortury, kary, propaganda komunistyczna, informacje o Polsce etc.).
W czasie śledstwa stosowano tortury tak moralne, jak i fizyczne. Znęcano się w sposób ogólnie znany i opisywany niejednokrotnie. Plwano brutalnie na wszystko,

- + co człowiek miał w sobie świętego.
W obozie ogólnie traktowany był w masie, jak przedmiot, a nawet jak było
roboty. Żadnego odwołania nie było.
8. Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność. (Wymienić nazwiska zmarłych).
Pomoc lekarska z bardzo małymi możliwościami. Warunki w szpitalach nie-
wiele różne od warunków w obozie, czy też w więzieniu. W więzieniu w po-
czątkach 1941 r. panowała epidemia tyfusu plamistego - śmiertelność nie-
znana, gdyż byłem izolowany.
W obozie pracy głównie panował szkorbut (cynga). Zmarł Gassowski Jan
dykturzy ruchu P.K.P. w Białegostoku, - innych nazwisk, nie pamiętam.
9. Czy i jaka była łączność z Krajem i rodziną.
Z Krajem ani rodziną - żadnej łączności nie miałem.
10. Kiedy zostałem zwolniony i w jaki sposób dostałem się do Armii?
Zwolniony zostałem dn. 10.I.1942 r. i bezpośrednio po przybyciu do Jangi-
Jul dn. 21.II.42 r. zostałem przyjęty do Armii Polskiej.

.....
/ Podpis /

M.p., dnia 17.II.1943 r.